

Joensuun vammaisneuvoston toimintakertomus vuodelta 2022

1. Johdanto

Vammaisneuvosto seuraa vammaispoliittisen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista kalenterivuosittain ja laatii tästä raportin, joka saatetaan tiedoksi kaupunginhallitukselle.

Vammaispoliittinen ohjelma hyväksytty kaupunginhallituksessa 18.1.2021.

2. Vammaisneuvoston kokoukset ja muut tapahtumat

- Vammaisneuvosto kokoontui vuoden 2022 aikana kymmenen kertaa. Kokouksissa käsiteltiin 73 asiaa.
- Toimintavuoden aikana osallistuttiin Parafest 16.8.-20.8.2022 tapahtumaan.
- Kaupunginvaltuustolle esiteltiin iltakoulussa 19.9.2022 vammaisneuvoston toimintaa.
- Puheenjohtaja Liisa Karvinen ja asiantuntija Ritva Silvennoinen osallistuivat vammaisneuvostopäiville 2.11.2022 Helsingissä.

3. Lausunnot

17.2.	Lausunto Honkaniemen uimarannan suunnitelmaluonnoksesta
	Lausunto Joensuun sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen päätösten vammaisvaikutusten arvioinnin huomioimisesta Joensuussa
	Ennakkolausunto Luovin erityisoppilaitos-hankkeesta
17.3.	Lausunto esteettömyydestä Siun soten E-siiven peruskorjauksesta
17.4.	Lausunto Honkaniemen uimarannan ja pysäköintialueen suunnitelmaluonnoksesta
	Lausunto Noljaan lähiliikunta-alueesta
29.9.	Lausunto kaupungintalon museohankkeen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä
	Lausunto Joensuun kilpahallin peruskorjaus ja laajennus
24.11.	Lausunto Joensuun ratapiha (JOERA) – hankkeesta
	Lausunto Enon alakoulun rakennuksesta

4. Vierailijat ja esittelyt kokouksissa

17.3.	Esittely luonnoksesta vammaisvaikutukset päätösten vaikutusten ennakoarvioinnissa, hallinnon harjoittelija Emilia Ilvonen
13.4.	Joensuun toimintapuiston konseptin ja yleissuunnitelman esittely, puistosuunnittelija Paula Lamminsalo
5.5.	Kuljetuspalvelujen ajankohtaiset asiat, logistiikkapäällikkö Juha-Matti Alanen
	Vammaispalvelujen ajankohtaiset asiat ja vammaispalvelujen lainsäädännön uudistamisen esittely, palvelujohtaja Tarja Hallikainen, Siun Sote
9.6.	Järjesteasioiden esittely ja ajankohtaisia asioita JANEstä, kehittämispäällikkö Anne Pyykkönen, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry
	Hyvinvointialueen ajankohtaiset kuulumiset ja valmistelun eteneminen, kumppanuuspäällikkö Maarita Mannelin, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
31.8.	Kulttuurin unelmavuosi 2023 -hankkeen esittely, projektipäällikkö Anne Mujunen
29.9.	Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Jere Nuutisen vierailu
	Julkisten rakennusten ja kulttuurikohteiden esteettömyys ja saavutettavuusasioiden esittely, esteettömyys- ja saavutettavuuskartoittaja Henna Karhapää
27.10.	Kulttuuri- ja liikuntapaikkojen esteettömyys, liikuntajohtaja Timo Heinonen
14.12.	Kotiäänestys, äänestysaktiivisuuden lisääminen, asiakirjahallintopäällikkö Anne Lipponen ja hallintojohtaja Riitta Himanka
	Ajankohtaisia asioita kuljetuspalveluista, logistiikkapäällikkö Juha-Matti Alanen, Polkka Oy

5. Muuta

17.2.	Esteettömyyspalkinnon (vuoden 2021) myöntäminen Joensuun kaupungin puistosuunnittelija Paula Lamminsalolle, joka on merkittäväällä tavalla huomionnut saavutettavuuteen liittyviä asioita vammaisten henkilöiden hyväksi Kuhasalon virkistysalueen suunnittelussa.

6. Talous

Talousarvioon oli varattu määrärahaa 15 600 euroa, josta käytettiin 11 931 euroa, eli 76,5 %. Suurin kuluerä oli kokouspalkkiot 9953 euroa, jotka ylittyivät 1453 eurolla, toteuma 117,1 %. Toiseksi eniten määrärahoja kului ravitsemuspalveluihin.

7. Vammaispoliittisen ohjelman tavoitteet ja toteuma

Vammaispalvelujen saavutettavuus		
Tavoite: Turvataan jokapäiväisen elämän vaatimat riittävät ja laadukkaat vammaispalvelut vammaisille henkilöille.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Vammaispalvelulain mukaiset vammaispalvelut tuottaa Joensuussa Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä eli lyhemmin Siun sote. Kaupungin vammaisneuvosto tekee yhteistyötä Siun soten kanssa mm. antamalla lausuntoja ja tekemällä esityksiä Siun soten vammaispalveluille.	Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vammaisneuvostossa on Joensuun kaupungin vammaisneuvoston edustus.	Toteutui
Siun soten vammaispalvelujen edustajia kutsutaan tarvittaessa vammaisneuvoston kokouksiin.	Vuoden 2022 aikana Siun soten vammaispalvelujen edustaja vieraili vammaisneuvostossa	

Vammaispalvelujen kuljetuspalvelut		
Tavoite: Kehitetään kuljetuspalveluja varmemmiksi ja paremmin toimiviksi.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- Siun sote ja MYK kehittävät kuljetuspalveluja asiakaskyselyjen avulla - Siun sote ja MYK käyttävät kuljetuspalvelujen kilpailutusprosessissa hyväksi vammaisneuvoston asiantuntemusta.	Siun sote teki Vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun asiakastyytyväisyyskyselyn keväällä 2022, joka jalkautuu kuljetuspalveluiden kehittämisen toimenpiteiksi Siun sotessa ja sieltä myös MYKin suuntaan. Vammaisneuvosto antoi lausunnon kilpailutuksen valmisteluvaiheessa Noutopoika- ja Palveluautoliikenteestä maaliskuussa 2021. Ennen liikenteen aloitusta vammaisneuvostolle esitettiin mahdollisuus tutustua kalustoon ennen varsinaista liikenteen aloitusta heinä-elokuussa 2022. Kyseinen hankinta on Siun soten ja Joensuun kaupungin yhteishankinta. Pohjois-Karjalan Matkojenyhdistelykeskuksen (MYK) välittämien matkojen liikennöintisopimukset ovat astuneet voimaan 1.7.2019, joten tämä sopimuksen valmistelu on edellisten vammaisneuvostojen aikaista toteutusta.	Toteutui osittain

Vammaispalvelut, palveluasumisen kehittäminen		
Tavoite: Vaikutetaan siihen, että vammaisilla henkilöillä on valinnanmahdollisuus asuinpaikkansa ja asumismuotonsa suhteen. Kehitetään palveluasumista siten, että vammainen henkilö tulee palveluasunnossa toimeen.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Joensuun kaupunki valmistelee vuosittain ikääntyvien ja erityisryhmien asumisen toimeenpano-ohjelman seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Ohjelmassa on oma osionsa vammaisryhmien asumisen tilanteesta ja kehityssuunnasta lähivuosina. Uudisrakentamistarve käydään läpi tässä yhteydessä Siun Soten vammaispalvelujen kanssa.	Toimeenpano-ohjelma 2021-2023 on päivitetty viimeksi vuonna 2021. (Kh. 11.1.2021 § 9) Erityisryhmien asuminen on siirtynyt 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen vastuulle. Hyvinvointialue vastaa jatkossa vastaa tilanteen ja kehityssuunnan seurannasta. Samoin myös uudisrakentaminen on hyvinvointialueen vastuulla.	Toteutui

Vammaispalvelut, henkilökohtainen apu		
Tavoite: Turvataan riittävä ja vaikeavammaiselle henkilölle parhaiten sopivan järjestämistavan mukainen henkilökohtainen apu kaikissa tilanteissa, myös avustajien lomien aikana.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Kuulovammaiselle henkilölle pitäisi tarvittaessa osoittaa sellainen avustaja, joka osaa viittomakieltä. Henkilökohtaisen avustajan pitäisi toimia asiakasta kuunnellen, ei aina tiukkojen sääntöjen mukaan. Avustettavalla pitää olla päätösvaltaa siihen, mitä tehdään.	Puhe- ja kirjoitustulkkien saatavuus on heikentynyt, joten kuulovammaisten osallistuminen on estynyt. On ollut tilanteita, jolloin henkilökohtaista apua ei ollut saatavilla. Avustettavalla tulee olla oikeus päättää mitä ja missä tekee avustajan kanssa. Avustajan tulisi henkilökohtainen ja lähes aina sama.	Toteutui osittain

Vammaispalvelut, omaishoito		
Tavoite: Omaishoidossa tavoitteena pitää olla erilaisten omaishoitotilanteiden tunnistamisen parantaminen ja tilapäishoidon tarjonnan kehittäminen.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
	Odotetaan kuinka hyvinvointialue ratkaisee asian	Ei toteutunut

Vammaispalvelujen asuin- ja toimintaympäristön esteettömyys		
Tavoite: Tuetaan kotona asumisen mahdollisuutta ja toimintaympäristön esteettömyyttä		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- ennakoidaan vammaisasuntojen tarve keskeisille palvelujen lähellä oleville paikoille - tuetaan kotona asumista avustajan, kotona tehtävien muutostöiden ja hankittavien apuvälineiden turvin - turvataan julkisten rakennusten ja yleisten alueiden esteettömyys ensisijaisesti jo suunnitteluvaiheessa - tehdään aktiivisesti kiinteistöjen esteettömyysarviointeja - tutkitaan vessapassin käyttöönoton mahdollisuus kaupungin kiinteistöissä - turvataan esteetön liikkuminen kunnossapidon keinoin.	Suunta on parempaan päin, vammaisneuvostoa kuullaan rakentamiskäytännöissä jo suunnitteluvaiheessa	Toteutui

Vammaispalvelujen vapaa-aikatoimintojen saavutettavuus		
Tavoite: Lisätään kulttuuri-, liikunta- ja muiden vapaa-aikapalvelujen saavutettavuutta kaupungissa.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- EU:n vammaiskortin tunnettavuuden lisääminen viestinnän keinoin ja ”markkinoinnin” tekeminen. Ilmoitetaan kaupungin kulttuuri- ja liikuntapaikat vammaiskorttikohteiksi - kulttuuri-, liikunta- ja muiden vapaa-aikatoimintojen tilojen rakentamissuunnitelmia ja kalustoa/laitteita koskevien lausuntojen pyytäminen vammaisneuvostolta - kulttuuri-, liikunta- ja muiden vapaa-aikatoimintojen tiloja koskevien esteettömyyskartoitusten tekeminen käyttäen hyväksi vammaisneuvoston kokemusasiantuntijoita	EU-vammaiskortti on käytössä, jonka osalta Joensuu edelläkävijä. Vammaisneuvosto on antanut useita lausuntoja toteumavuoden aikana. Liikuntapaikkojen varaaminen on helppoa ja tiedot esteettömyydestä on kerrottu kaupunginsivuilla selkeästi.	Toteutui

Vammaispalvelut, koulutus ja työllistyminen		
Tavoite: Tuetaan vammaisten henkilöiden tasavertaisia koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Koulutus: Yksi Joensuun kaupungin koulutuspalveluiden painopisteistä vuosille 2017 - 2021 on Kaikille yhteinen koulu –ajatus. Lähtökohtaisesti tämä tarkoittaa sitä, että kaikki lapset aloittavat perusopetuksen osoitteenmukaisessa lähikoulussansa, jonne tarvittavat tukitoimet järjestetään. Lähikouluperiaatteessa oppilaat käyvät koulua osoitteenmukaisessa lähikoulussansa, mutta voivat tarvittaessa opiskella siellä oman koulunsa pienluokassa. Työllistyminen: Joensuussa on käynnissä useita työllistymiseen liittyviä hankkeita. Tärkeätä on, että Luotsi-hankkeessa parannetaan myös vammaisten henkilöiden työllistämistä.	Erityistä tukea tarvitsevien ja nuorten kesätyöllistyminen on parantunut. Tällä hetkellä Honkalammen koulussa opiskelee viisi joensuulaista perusopetusikäistä oppilasta, kun vuonna 2014 heitä opiskeli 23 oppilasta. Joensuun kaupungilla on lukuvuonna 2022-2023 16 kehitysvammaisten lasten ja nuorten opetusryhmää, kun vuonna 2017 niitä oli 12. Tämän lisäksi kymmenkunta kehitysvammaista tai näkö-, kuulo- tai liikuntavammaista oppilasta käy koulua omissa lähikouluissansa. Oppilaiden opiskelu omassa lähikoulussansa on mahdollistunut lisäämällä tarvittavaa henkilöstön osaamista (mm. viittomakielentaitoisen sekä hoidollista osaamista omaavan henkilöstön palkkaamista) sekä mm. muokkaamalla tiloja oppilaiden tarpeita vastaaviksi. Työllisyyspalvelujen Luotsi on statusvapaa palvelu, joka auttaa kaikkia työnhakijoita löytämään itselleen sopivaa työtä. Luotsi tekee yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa ja ohjaa tarvittaessa asiakasta sellaisen palvelun piiriin, jossa on erityistä osaamista (esim. Kelan ammatillinen kuntoutus, IPS-hanke, Siun Soten vammaispalvelut). Siun Soten vammaispalveluiden kanssa on sovittu työnjaosta siten, että työhön siirtymisessä Siun Soten vammaispalvelut palvelee niitä asiakkaita, joilla on toimeentulona eläke. Siun Soten IPS-hankkeeseen voidaan ohjata alle 40-vuotiaita nuoria, joilla työllistymistä rajoittavana tekijänä on psykiatrinen diagnoosi. IPS-hankkeen rahoitus päättyy 30.6.2023.	Toteutui

	Työkykykoordinaattorit tai duuniagentit selvittävät asiakkaiden oikeuden osatyökykyisen palkkatukeen sekä muihin osatyökykyisyyden perusteella myönnettäviin tukiin, joita työnantaja voi hakea TE-toimistolta (työolosuhteiden järjestelytuki ja suurtyönantajan todistus). Duuniagenteilla on asiakkaina henkilöitä, joilla työhön sijoittumista rajoittaa terveydelliset seikat. Duuniagentit etsivät ja kartoittavat yrityksistä työtehtäviä, joihin asiakkaat voivat sijoittua. Sijoittuminen tehtäviin vaatii usein työtehtävien räätälöintiä asiakkaan rajoitteet huomioiviksi. Mikäli asiakkaan työ- ja toimintakyky on siinä määrin alhainen, ettei hän kykene ansaitsemaan elantoaan työskentelemällä, työkykykoordinaattorit auttavat sairauspäivärahan, kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen selvittämisen prosessissa. Työllisyyspalvelut esittivät yhdessä hyvinvointialueen vammaispalvelujen kanssa toteuttavaksi pilottia, jossa vuoden 2023 aikana kokeillaan enintään viiden Siun Soten vammaispalvelujen asiakkaan olevana työnhakijan työllistymistä työllisyyspalvelujen Taitamo-toimintoihin (Salpakatu 1). Pilotti voidaan toteuttaa kaupungin henkilöstö- ja työllisyysjaoston 24.11.2022 päätöksen mukaisesti. Kokeilun tarkoituksena on testata, millaisia tehtäviä Taitamon valmennusympäristöstä voisi löytyä vammaispalvelujen työnhakija-asiakkaille ja saada kootusti kokemuksia kohderyhmän työllistymistä edistävästä palveluista. Pilotin kohderyhmään voivat kuulua pääasiassa ne vammaispalvelujen asiakkaat, jotka ovat työmarkkinatuella. Työsuhteen toteutus edellyttää aina TE-toimiston myöntämää palkkatukea. Vammaispalvelujen asiakkaiden työsuhteissa ei edellytetä aina työssäoloehdon täyttävää työaikaa eli vähintään 18 tuntia viikossa. Työllisyysvaroin toteutettu palkkatuettu työ voi kestää enimmillään 8 kuukautta.	
--	---	--

Vammaispalvelut, viestintä		
Tavoite: Viestitään vammaisten ihmisten elämään vaikuttavista asioista ja palveluista siten, että viestintä tavoittaa ko. henkilöt, julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuottajat sekä kaupunkilaiset mahdollisimman hyvin.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- Vammaisneuvostolla on omat, joskin tällä hetkellä suhteellisen vaatimattomat internet-sivut. Näiden sivujen sisältöä ja tunnettavuutta kehitetään - Kaupungin nettisivut julkaistaan nyt suomen lisäksi myös englanniksi, mutta tulevaisuudessa myös ruotsiksi ja venäjäksi. Sivujen selkokieliisyyteen kiinnitetään huomiota - Kaupunki tuottaa myös viittomakielellä videoituja uutisia. Nämä uutiset myös spiikataan ja tekstitetään - Viestintä on kaksisuuntaista; kaupungin nettisivuille voi esittää vammaisia henkilöitä koskevia kysymyksiä, joihin vastataan. Keskustelua käydään myös sosiaalisen median Facebookissa ja Twitterissä - käytetään vammaisneuvoston tiedottamisessa nykyistä paremmin hyväksi Joensuun Uutisten sekä sähköistä että paperista versiota kirjoitetaan aktiivisesti vammaisalan ajankohtaisista asioista paikallisissa lehdissä - järjestetään kaupungin työntekijöille koulutusta vammaisten henkilöiden kohtaamisesta ja selkokieliisyydestä	Joensuun kaupungin verkkosivujen uudistuksen suunnittelu aloitetaan vuoden 2023 aikana. Sivujen suunnittelun ja uudistamisen yhteydessä pyritään huomioimaan esittelyjä toimenpiteitä mm. selkokieliisyydessä ja koulutetaan henkilökunta. Kaupungin verkkosivujen saavutettavuus on testattu kaksi kertaa. Ensin koko maakunnallinen julkaisujärjestelmä Annanpuran kanssa, ja myöhemmin joensuu.fi-sivut Avaava Oy:n kanssa. Testauksissa ei havaittu, etteivät sivut tukisi ruudunlukuohjelmia. Joensuun uutisia ei ole toimitettu vuonna 2022, näin ollen viittomia ja videoita uutista ei ole. Tällä hetkellä viittomakielen uutisia ei ole kaupungin asioista.	Ei toteutunut

8. Yhteenveto toimintavuodesta 2022

Vuoden 2022 toimintaa leimasi hyvinvointialueen valmistelu ja tehtäväroolien kirkastaminen kunnan ja hyvinvointialueen kesken.

Vammaisneuvoston rooli ja asiantuntemuksen hyödyntäminen on parantunut toimintavuoden 2022 aikana. Vammaisneuvostolle on tuotu jo valmisteluvaiheessa olevia asioita vammaisneuvoston ennakkoarviointiin sekä pyydetty lausuntoja, mikä edesauttaa ja varmistaa sen, että vammaisten erityisen tuen tarpeet tulevat ilmaistuksiksi.

Työ vammaisvaikutusten arviointityössä jatkuvaa, on siis edelleen hyvä muistuttaa kaikkia päätöksen tekijöitä, että heidän tulee aina huomioida valmistelussa eri vammaisryhmät.